

Van oude gieterij tot Gebouw van het jaar

De zoektocht naar een onderkomen voor het ROC van Twente leidde tot een nieuwe bestemming van de voormalige gieterij van Stork in Hengelo. Uitgangspunt voor de verbouwing was het behoud van de oorspronkelijke fabriekshal die dateert uit 1902. Met deze herbestemming heeft IAA Architecten uit Enschede een belangrijk onderdeel uit de geschiedenis van de metaalindustrie in Oost Nederland gewaarborgd. In april is het gebouw door een landelijke jury van deskundigen uitgeroepen tot Gebouw van het Jaar.

Het oude fabrieksterrein van Stork heeft als voormalig industrieterrein een uitzonderlijke locatie. Het zogeheten Hart van Zuid ligt op loopafstand van zowel stadscentrum als station, ideaal dus voor scholieren. De stedenbouwkundige ontwikkeling van dit gebied was tevens in handen van IAA Architecten en voorziet in een functiemenging van bedrijven, huisvesting en onderwijs. Het gebouw is een school met een open karakter geworden, waar behalve de 7000 leerlingen ook de bewoners van Hengelo en omstreken toegang hebben. De school biedt tevens onderdak aan kleine bedrijfjes en een kinderopvangverblijf. Buiten de lesuren om kan de grote hal gebruikt worden voor allerlei evenementen zoals een Sinterklaasviering, presentaties of concerten. Hiermee laat de school zich omschrijven als een zogenaamd Community College, in overeenstemming met het beleid van het ROC bestuur.

Dialectiek tussen oud en nieuw

Het nieuwe complex omvat de bestaande 150 meter lange hal met aan weerszijden twee moderne vleugels, waar zich de onderwijsfuncties bevinden die vanuit de hal makkelijk toegankelijk zijn. De langwerpige hoge ruimte vormt de ruggengraat van het complex en heeft een sterk representatief karakter.

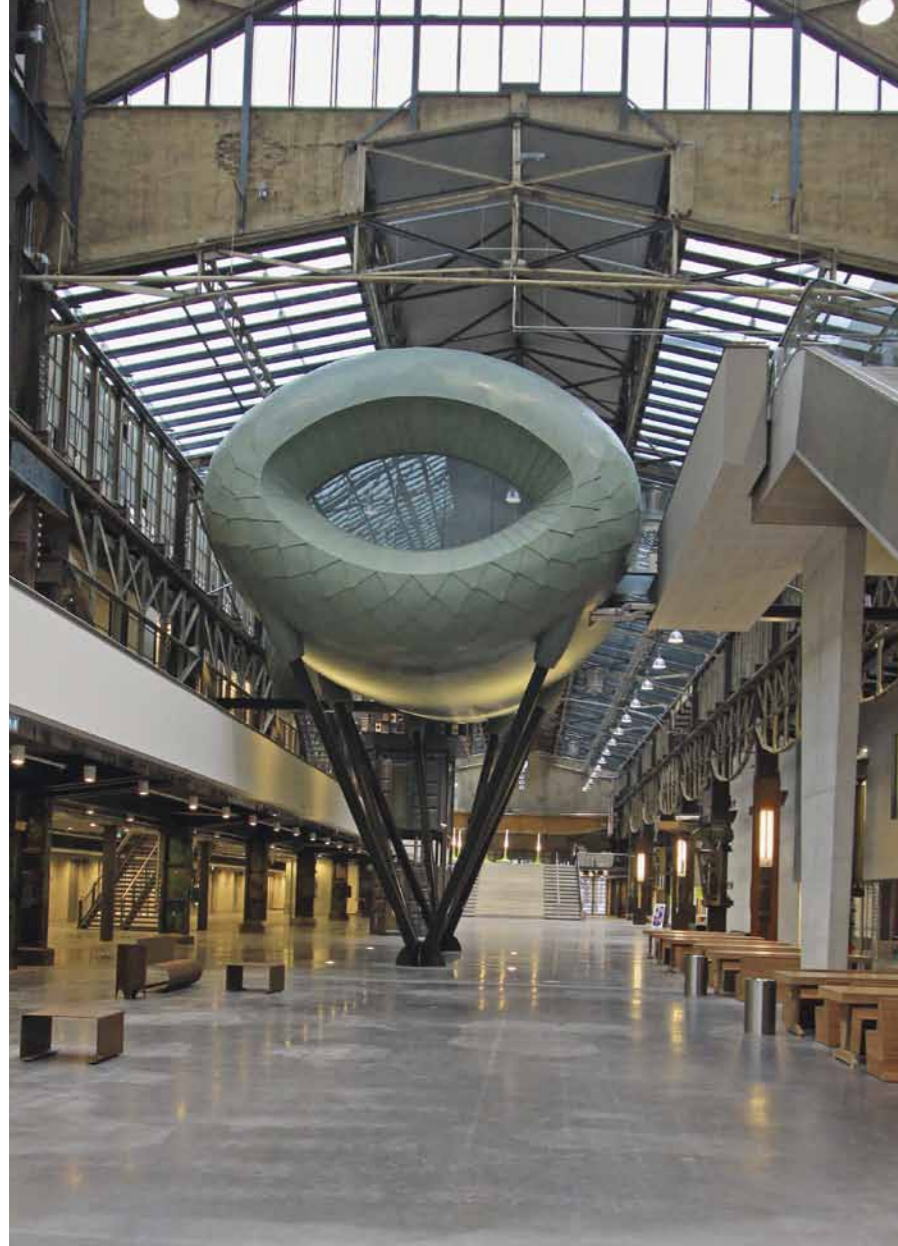
Opdrachtgever **ROC van Twente, Hengelo**
Ontwerp **IAA Architecten, Enschede**
Projectarchitect **Harry Abels**
Interieurarchitect **Theo Franken, IAA Architecten, Enschede**
Restauratiearchitect **Architectenbureau Fritz, Bussum; Maarten Fritz**
Adviseur akoestiek **Cauberg-Huygen, Zwolle**
Adviseur constructie **ABT, Velp**
Adviseur installaties **Deerns, Rijswijk**
Beeldend kunstenaar **Hester Oerlemans, Berlijn**
Interieurbouw **Zwartwoud, Groningen**
Stoelen en tafels **Artifort, Satelliet**
Vloeroppervlak **56.500m²**

De gedurfde keuze voor behoud van de open hal en daarmee voor een enorme 'loze' ruimte binnen een stedelijke bebouwing, was geen gemakkelijke opgave. Een dergelijk ontwerp werd mogelijk gemaakt door het verkrijgen van de monumentenstatus met de bijbehorende subsidie voor de verbouwing. "De hal fungeert als 'de longen van het gebouw'", zegt Harry Abels, als projectarchitect van IAA belast met het ontwerp. Terwijl van buiten weinig te zien is van de oorspronkelijke fabriek, is bij binnenkomst in de hal daarentegen direct de geschiedenis van het pand zichtbaar. In samenwerking met restauratiearchitect Maarten Fritz is niet alleen het uit 1902 daterende skelet bewaard gebleven, maar is ook het oorspronkelijke glas van gevels en kap zoveel mogelijk behouden. Opmerkelijk detail is dat zelfs het stof dat zich nog op de

FOTO LINKS (Rob Hoekstra)
De zeecontainers met docententolletten, met de klapklok van Hester Oerlemans

FOTO BOVEN (Rob Hoekstra)
Exterieur, met in het midden de fabriekshal

balustraden van de galerijen bevindt, onaangeraakt is – als getuigenis van de arbeid die hier verricht is. Er is gestreefd naar een vormgeving van de dialectiek tussen oud en nieuw, zoals het oude industriële erfgoed en de transparante glasarchitectuur van de moderne zijvleugels. Dit vormcontrast is ook aanwezig in de integratie van vrije vormen in een mathematische omgeving. Deze dialoog valt onmiddellijk in het oog door de ellipsvormige vergaderruimte die als het ware in de hal zweeft en samen met de naastliggende roltrap de enige kolossale elementen vormen die de grote ruimte doorbreken. De vorm van deze vergaderruimte met de bijnaam 'Jonas' refereert aan de turbines die vroeger in de fabriek gebouwd werden. De ruimte is van buiten bekleed met schubvormige groenkoperen platen. Aan de bouw hiervan hebben onder anderen leerlingen van het ROC zelf gewerkt. Voor een nieuwe grote verrassing zorgt het vlekkeloos witte interieur van Jonas – want het laatste dat men in deze industriële omgeving verwacht is een dergelijke maagdelijk witte inrichting, met zachte leren fauteuils. De transparante glaswand aan de kop van deze vergaderruimte kan door middel van een knop in matglas veranderen om de ruimte van binnen visueel af te sluiten.

Achter in de hal leidt een brede trap naar een podium waar presentaties en recepties gehouden kunnen worden. Deze trap doet tevens dienst als publiektribune voor het bijwonen van concerten en andere evenementen. Verder is de hal ingericht met oude gestapelde zeecontainers die dienst doen als docententoiletten, bekroond door een klapklok van kunstenaar Hester Oerlemans, die zorgt dat je bij de tijd blijft. Een 100 jaar oude en twaalf meter hoge 'Bhodiboom' afkomstig uit Birma, heeft een symbolische betekenis – vanwege haar associatie met wijsheid en verlichting. Dit stukje natuur geïntegreerd in een industriële omgeving draagt bij aan het overal aanwezige vormcontrast. De hal wordt aan weerszijden begrensd door een mengeling van functies, zoals receptie, restaurants en kleine bedrijven.

Inpassing in de omgeving

De keuze om de ruimte niet vol te stoppen met bruikbaar vloeroppervlak is gecompenseerd door het vervangen van de oorspronkelijke zijbeuken door nieuwe vleugels, waar de onderwijsfuncties zijn ingericht. Deze twee moderne bouwvolumes verschillen in hoogte waardoor het totale complex is opgedeeld in drie verschillende bouwdeelen. Het deel aan de noordkant – de kant van het station waar het bedrijvengedeelte van het terrein is gesitueerd – telt vijf lagen, terwijl het zuidelijke deel drie lagen telt. De transparante noordgevel met een sterke breedtewerking geeft de school een open karakter. Gietijzeren kolommen met een golvende vorm ontsluiten de hoek die naar de ingang leidt en doorbreken de rationele glasarchitectuur. Tegelijkertijd verwijzen deze kolommen naar de geschiedenis van de voormalige metaalfabriek. De zuidelijke kant van het gebouw grenst aan de woonwijk 't Lansink, het vroegere Tuindorp waar de arbeiders van Stork gehuisvest waren. Vanaf

deze kant is de oorspronkelijke kap van de fabriekshal nog zichtbaar boven de lagere kap van de nieuwe zuidvleugel. Behalve middels het lagere dak is hier een overgang gemaakt naar de woonwijk door middel van een gevel met kamstructuur, waardoor aansluiting is gezocht met de kleinschaligheid van de aangrenzende woningen. De vertanding van de gevel voorziet de lokalen bovendien van een ruime lichtinval.

Huiskamers

De vleugels zijn volgens het moderne onderwijsmodel ingericht met een combinatie van open leercentra, semi-gesloten lokalen en gesloten concentratienissen. De toepassing van kolommen als dragende elementen maken een flexibele indeling mogelijk zodat ingespeeld kan worden op een variërend aanbod van het leerlingenaantal.

Glaswanden bedekt met gekleurd folie zorgen voor een semi-transparante afscheiding van de lokalen. De verschillende onderwijsruimten zijn bestempeld als 'huiskamers', ieder met een eigen meldpunt en koffieplek. Elke huiskamer is herkenbaar aan de verschillende kleuren. Zo is het gebouw universeel maar hebben de verschillende afdelingen hun eigen identiteit.

"Bij de inrichting is gezocht naar een balans tussen moderniteit en gezelligheid", aldus interieurarchitect Theo Franken.

De duurzaamheid van het gebouw wordt onder andere gewaarborgd door het gebruik van nieuwe systemen als zonneshoortenen en betonkernactivering die zorgen voor een natuurlijke ventilatie en klimaatregeling van het gebouw.

www.i-aa.nl

BOVEN
Rendering

FOTO LINKSBOVEN (Rob Hoekstra)
Binnen het bewaard gebleven skelet van de fabriek zweeft 'Jonas', de ellipsvormige presentatieruimte

FOTO LINKSONDER (IAA Architecten)
Banken van teakhout in de centrale hal

FOTO ONDER (Christian Richters)
Interieur van de presentatieruimte Jonas

